

ROGER CORMAN V TRSTU

Svoj prvi film je sproduciral, ko mu je bilo 28 let — **Monster from the Ocean Floor** (1954). Naslednji film, ki se ga je lotil, je tudi sam režiral, ker je bilo tako ceneje — **Five Guns West** (1955). Tak je bil Corman. Njegove odločitve so bile pogosto osnovane bolj na ekonomski praktičnosti kot na ustvarjalni ravni. S svojimi številnimi poceni produkcijami je k sodelovanju privabil ogromno število mladih nadarjenih filmarjev, ki zaposlitve niso mogli dobiti nikjer druge.

Nesporno je dejstvo, da je prav Corman oblikoval novi Hollywood. Že mogoče, da so Hitchcock, Hawks in Capra bolj vplivali na kreativnost filmarjev, toda konkretno možnost — film posneti — jim je dal Corman. Seznam Cormanovih »učencev«, ljudi, ki so začeli pri njem, je neverjeten: Robert Towne, Francis Ford Coppola, Peter Bogdanovich, Jack Nicholson, Dennis Hopper, Charles Bronson, Jim Wynorski, Dick Miller, Robert Vaughn, Martin Scorsese, Jonathan Demme, Ron Howard, Joe Dante, Jonathan Kaplan, Allan Arkush, John Sayles, James Cameron, Jon Davison, Gale Anne Hurd, Frances Doel, Adam Simon, Monte Hellman, Peter Fonda... Bi Hollywood sploh obstajal, če bi ne bilo Cormana? Bi, ker je obstajal že pred njegovim prihodom, toda bil bi čisto drugačen.

Corman je trende raje ustvarjal, kot da bi jim slepo sledil. Zaupal je svojemu čutu. Vedel je, kakšni filmi se bodo gledali, ko bo trenutna

modna muha preminula, in imel je odličen posluh in oko, ko je šlo za iskanje talentov. S svojo neverjetno sposobnostjo, da iz nikakršnega proračuna ustvari več kot samo gledljiv film, včasih celo pravo mojstrovino, je bil in je še izreden vir upanja za bodoče filmarje — njegovo mesto v svetu filma je neprekosljivo, njegovo ustvarjanje pa neprecenljivo.

intervju

Nekje proti koncu junija, ko sem v filmski muzej prinesel kataloge neke ameriške firme, ki prodaja stare filme, mi je Silvan Furlan kot za protiuslugo omenil, da bo imel v Trstu 8. julija tiskovno konferenco in seminar ameriški režiser Roger Corman.

Corman v Trstu? Skoraj nisem verjel. Corman je v svoji štiridesetletni karieri zrežiral in sproduciral toliko filmov, da še sam ne ve več koliko. Imenujejo ga kralj B-filma, čeprav sam trdi, da nikoli v življenju ni nobenega posnel. Glede na to, da večino svojega življenja zapravljam za gledanje prav teh, brez vsakršnega proračuna posnetih, štirideset let starih ameriških filmov in da (kakšno naključje) za kinoteko ravnokar pripravljam brošuro o teh filmih, sem seveda takoj pomislil, da bi bilo lepo narediti kak intervju z njim. Tudi sicer bi se težko spomnil kakega režiserja, ki bi si ga osebno bolj želel spoznati kot Cormana.

Povprašali smo, kakšne so možnosti za intervju. Odgovor sprva ni bil obetaven. Corman je imel za omenjeni dan predvideno tiskovno kon-

ferenco ob 12.00, potem pa ob 18.00 seminar o svojih filmih. Baje ni spal že več dni skupaj in vse bo odvisno od njega samega, so poslali odgovor na kinoteko. Kljub temu sem v soboto navsezgodaj drvel proti Trstu, s sapo jemajočo hitrostjo, kolikor jo je premogel moj jugo.

Tiskovna konferenca je minila v znamenju bolj ali manj zehajočih vprašanj, na katera pozna odgovore vsak, ki mu Cormanova življenjska pot ni čisto tuja; in glede na število publikacij, izdanih o njem, pravim ljubiteljem filma res ne more biti zelo tuja. Pa vseeno. S seboj sem prinesel elektroniko: s kamero sem konferenco snemal za kinoteko (eksploatacija po Cormanovem vzoru), prinesel pa sem tudi obvezni diktafon (še vedno sem upal, da dobim intervju). Po končani konferenci sva s kolegom pristopila h Cormanu in zaprosila za pogovor. Ne, obžaluje, zdajle nima časa — je zmenjen za kosilo — toda po seminarju nama bo rade volje naklonil nekaj časa. Kolega, njegovega imena ne bom omenil, da bo obdržal vsaj malo filmske kredibilitnosti, se je raje vrnil v Ljubljano — na neko zabavo. Nerazumljivo.

Tako sem čakal na seminar. In potem še tri ure, da se je seminar končal. Znova anekdote, ki se jih da prebrati v Cormanovi avtobiografiji (*How I Made a Hundred Movies...*, Random), in odlomki stokrat videnih filmov (*Tales of Terror*, *Little Shop of Horrors*, *House of Usher...*).

Ko je oddal svoj zadnji avtogram, se je spomnil name.

»Saj res. Skoraj bi bil pozabil na vas. Obljubil sem vam intervju. ▶

Bolj pozno je že — kar z mano pojdite. Se bova pogovarjala kar med potjo.«

V redu, kar se mene tiče.

Ste že bili kdaj v Sloveniji?

Ne. Snemal sem po raznih krajih Jugoslavije, toda v Sloveniji še ne.

Pa mislite kdaj?

Morda. Ne vem. Slišal sem, da imate tam baje nekaj studio, ki stoji in ne služi svojemu namenu.

Corman je seveda dobro obveščen človek, ki v vsaki poceni stvari vidi priložnost (čeprav mi ni čisto jasno, kako bi si lahko pomagal z našimi kulturniki).

Ko ste bili še mladi, ste napisali radijsko igro Before the Dawn, ki govori o jugoslovanskem odporniškem gibanju v drugi svetovni vojni.

Tako je. Od takrat je minilo že toliko časa, da se komaj spominjam.

Eden od likov je Tito.

Kdo je bil drugi, in od kod vam ideja?

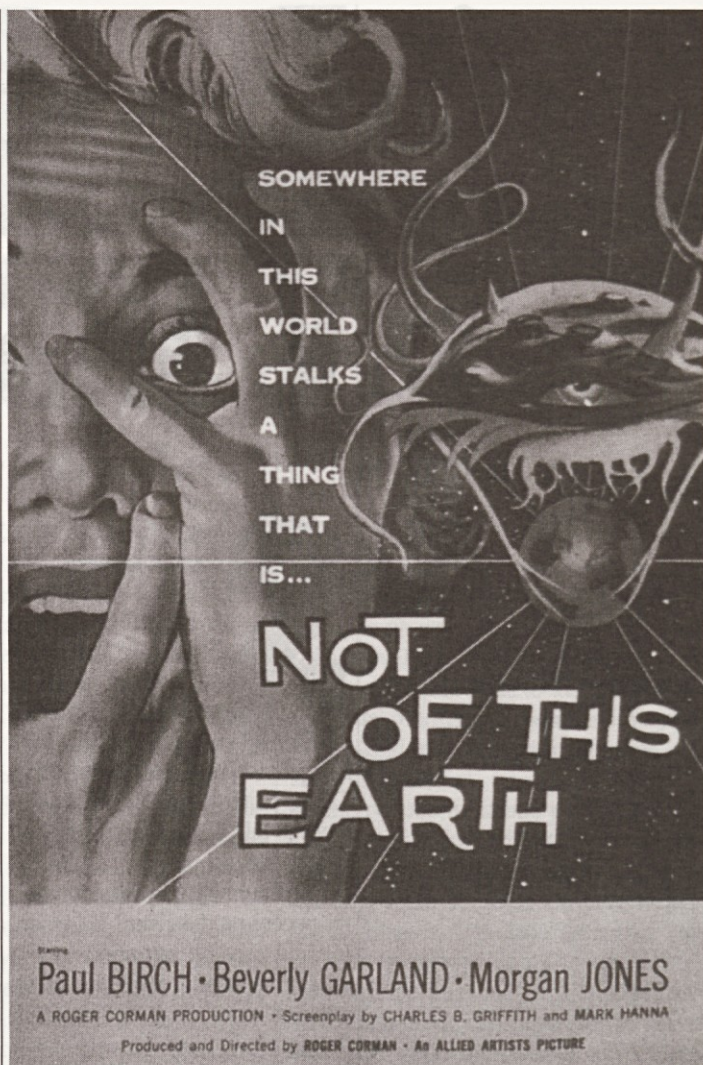
Mislil, da je bil drugi Mihajlovič, ideja pa je prišla, tako kot mnoge druge, iz časopisnih naslovov.

Ko sva tako hodila po cesti, je za nama nekdo pritekel in pojasnil, da greva v napačno smer. Na terasi muzeja, kjer je bil seminar, so pripravili manjšo zakusko. Šla sva nazaj, pogovor pa nadaljevala v dvigalu.

Kaj zdaj dela Charles Griffith — scenarist mnogih vaših filmov? In kaj počne vaš brat Gene, s katerim sta tako pogosto sodelovala?

Chuck? Mislil, da stvari jemlje zlahka. Ne počne ne vem kaj. Gene pa je šel v Avstralijo in si je tam ustvaril dom.

Ali je slike v filmih po Poeju narisal Danny Haller?

Starring Paul BIRCH • Beverly GARLAND • Morgan JONES

A ROGER CORMAN PRODUCTION • Screenplay by CHARLES B. GRIFFITH and MARK HANNA

Produced and Directed by ROGER CORMAN • An ALLIED ARTISTS PICTURE

Ne, slike so bile delo nekoga drugega. Danny je ustvaril vse ostalo — razen slik.

In sva prispela na teraso, kjer je čakala obložena miza. Corman je svojo pozornost usmeril k vinom. Vprašal me je, kakšno vino pijem, in odgovoril sem mu, da bi se pridružil njegovemu okusu. Ko je pregledal etikete, se je odločil za starejši sauvignon, in kramljanje s tem šarmantnim gospodom je dobilo povsem neformalno noto.

Kje bi lahko dobil kakšne vaše starejše filme, na primer Thunder Over Hawaii?

Ha, neverjetno, da se sploh spomnite tega naslova. Res ne vem, mislim, da so se ti filmi kar nekje zgubili v teku časa.

Vem, da je o vas napisanih več knjig. Še sam sem jih kar nekaj prebral. Ste morda prebrali neko knjigo iz leta

1970, ki je bila izdana v Edinburghu in v kateri filozofsko analizirajo vaše filme?

Da. Res se spominjam te knjige. Začel sem jo brati, a nisem ničesar razumel. Nikoli je nisem zares prebral. Sem se pa zato zelo zabaval.

Ste kdaj delali s Harryhausnom?

Začuda ne.

Kaj zdaj počne Alex Gordon?

Pred kratkim sem ga videl in ima neke nove projekte. Tudi njegov brat je še aktiven. Kot vidite, naša starejša generacija ne odneha.

Med seminarjem ste pripovedovali zgodbo o vaši asistentki, ki vas je zapustila, šla k Orionu in prvi film, pri katerem je tam sodelovala, je takoj propadel. Je šlo za Frances Doel?

Kaj so drugi rekli o Cormanu:

Susan Cabot, igralka, o tem, kako je bilo delati s Cormanom: »Popolnoma noro. Imeli smo sicer nekakšen scenarij, toda marsikdo si je sam izmišljal svoje dialoge. Bilo je zelo veliko improvizacije.«

Betsy Jones-Moreland, igralka: »Cormanov odgovor na vse je bil: 'Zadevo bomo popravili v laboratoriju.' Če so v ozadju tekali ljudje, scena pa bi morala biti opustošena, je zmeraj rekel: 'Brez skrbi, bomo popravili v laboratoriju.'«

Dick Miller, igralec: »Corman bi dvakrat posnel isti kader, samo če bi se v prvem poskusu prevrnila kamera.«

Mel Welles, igralec: »Corman je delal po 10 do 12 filmov na leto. Če si bil brez denarja in si potreboval delo, si ga lahko vedno poklical. Vedno si lahko računal nanj — zmeraj te je zaposlil vsaj za en teden. Toliko je porabil za film. En teden je potreboval, da je vse pripravil, prav tako potem za snemanje in postprodukcijo.«

Richard Matheson, ki je za Corman napisal nekaj scenarijev: »Corman je postal zelo cenjen v Franciji, ker je neprestano snemal Jezusovo mamo, kako pestuje otroka. Tako so mislili: 'Aha! Tukaj so religiozni podpomeni!' (smeh)«

To je bila res ona. Bila je odlična delavka. Škoda, da so mi jo speljali.

Kako ste dobili Richarda Mathesona, scenarista Poejevih filmov?

To ni bila moja zasluga. Mathesona je najel AIP.

Zdaj sva stala na majhnem stolpu čisto na vrhu terase in se pogovarjala ob veličastnem razgledu na nočni Trst.

Kaj se je zgodilo s scenaristom Edom Naho?

Kaj pa vem. Napisal je dva filma za nas. Ne morem se spomniti, katera dva...

Ali ni bil eden Sorceress...?

Ne, mislim da ne, je bil pa nekaj podobnega.

Kaj mislite o Fredu Oleni Rayu in Charlesu Bandu?

Pogosto ju primerjajo z vami.

Da, oba sta zelo v redu. Zanimivo, da ste to vprašali. Fred je ravnokar posnel film zame.

Toda on ima lastno družbo. Zakaj potem snema za vas?

Ja, kaj pa vem, najbrž je hotel narediti nekaj zunaj družbe. Zelo mi je všeč in takoj sem ga najel.

Še štejete, pri kolikih filmih ste sodelovali?

Oh ne, kje pa.

Na seminarju ste rekli, da prvič gledate Little Shop of Horrors v barvah. Kaj menite o kolorizaciji, nekateri so tako zelo proti njej.

Me ne moti. Če bi imel denar, bi te filme tako ali tako posnel v barvah.

Kaj pa sinhronizacija? V dialogih v filmu Tales of Terror izgine skoraj ves

humor med Vincentom Priceom in Petrom Lorrom.

Ja, to je problem, vendar tu ne morem kaj dosti pomagati. Zmeraj lahko upam samo na najboljše.

Kaj pa vaši stari igralci? Dick Miller, Jonathan Haze, Ed Nelson? Ste bili tudi prijatelji ali je bil vaš odnos čisto profesionalen?

Tudi zasebno smo se družili. Mnogi so še aktivni. Dick naprimer še vedno snema filme...

Ja, večkrat igra za Joeja Danteja, še enega od vaših učencev.

Tukajle nekje pa se je pogovoru žal pridružil neki »režiser« iz bivše Jugoslavije (njegova narodnost me ni prav posebej zanimala), ki se je odločil, da bo Cormanu razložil svoje poglede na jugoslovansko politično krizo in na razloge, ki so pripeljali do vojne. Corman je njegov večminutni govor prenesel s takim dostojanstvom, kot da ga zadeva očitno celo zares zanima. Vprašal me je, kaj si o vojni mislim jaz.

Rekel sem mu, da mislim, da tam še dolgo ne bo mogel posneti kakega filma. Zasmel se je, potem pa sva se, preden je odšel na zaslužen večerjo z družino, še nekaj časa pogovarjala o 50-tih. Najboljšem filmskem obdobju.

filmografija

(samo režija):

Letnice povedo, kdaj je film v Ameriki prišel v kino in ne kdaj je bil posnet (nekateri filmi so bili posneti kakšno leto prej).

1955 Five Guns West
1955 Apache Woman
1955 Swamp Women
1956 The Day the World Ended
1956 The Oklahoma Woman
1956 The Gunslinger
1956 It Conquered the World
1957 Not of this Earth
1957 Naked Paradise (Thunder Over Hawaii)
1957 Attack of the Crab Monsters

1957 Rock All Night
1957 Teenage Doll
1957 Carnival Rock
1957 Sorority Girl
1957 Viking Women and the Sea Serpent
1957 The Undead
1958 War of the Satellites
1958 She Gods of Shark Reef
1958 Machine Gun Kelly
1958 Teenage Caveman
1958 I. Mobster
1959 A Bucket of Blood
1960 The Wasp Woman
1960 Ski Troop Attack
1960 House of Usher
1960 Little Shop of Horrors
1960 The Last Woman on Earth
1961 Creature from the Haunted Sea
1961 Atlas
1961 The Pit and the Pendulum
1962 The Intruder
1962 The Premature Burial
1962 Tales of Terror
1962 Tower of London
1963 The Raven
1963 The Terror
1963 X-The Man with X-Ray Eyes
1963 The Haunted Palace
1963 The Young Racers
1964 The Secret Invasion
1964 The Masque of the Red Death
1965 Tomb of Ligeia
1966 The Wild Angels
1967 The St. Valentine's Day Massacre
1967 The Trip
1969 Target: Harry
1970 Bloody Mama
1970 Gas-s-s-s!
1971 Von Richtofen and Brown
1991 Frankenstein Unbound

ALES BLATNIK